

the city: Middletown, High Castle, Pidzamche, and 8 hectares of the ensemble of St. George Cathedral.

The whole complex of factors, as well as the tourist attractiveness of the city, for certain rating researches, give Lviv the status of cultural capital of the country. It is a due to the creative work of A.M. Shulyar that we have in development of architecture, urban planning and preservation the architectural heritage of Lviv and Lviv region in the second half of 20 century, and as the head of Department of Construction and Architecture in Lviv regional executive committee, which he was heading for more than a quarter of century, and as a citizen who sickened for his country by the end of his days. *Thanks to his professionalism, ability to defend the interests of city and region, and due to his principles, the contribution of Andriy Mykhailovych Shulyar to the history of our regional architecture of the second half of 20 century is very weighty, requires wide researches to make and becomes an example to follow.*

Володимир Дідик, архітектор, ст. викл.
Кафедра містобудування
Національний університет “Львівська політехніка”

МАЛОПОВЕРХОВА ЗАБУДОВА ЛЬВОВА У 1950-х РОКАХ: ІСТОРІЯ ПРОЕКТУВАННЯ

Після Другої світової війни Львів перетворюється у крупний промисловий і культурний центр Радянської України. Для здійснення реконструкції та благоустрою міста за генеральним планом, розробленим Діпромїстом і затвердженим постановою Ради Міністрів УРСР в 1956 році, сельбишна територія розподіляється на зони : багатоповерхову (чотири – п’ять) поверхів, малоповерхову (два – три поверхи) і одноповерхову, розраховану в основному на індивідуальне будівництво. У 1957 році у Львові розгорнулося масове спорудження одноповерхових з мансардою і двоповерхових будинків. Ділянки цього будівництва відведено в зонах малоповерхової забудови, в основному, великими масивами недалеко від промислових підприємств.

Забудова околиць здійснюється, в основному, в таких місцях: в Залізничному районі – на території селища Левандівка, вздовж вулиці Городоцької; в Личаківському – на вулиці Пасічній; у Франківському – на вулиці Княгині Ольги, поблизу велосипедного заводу і вулиці Зеленої; у Шевченківському – на вулицях Варшавській, Ковельській і Новознесенській.

Насамперед, потрібно було вирішити два питання: які будинки будувати і де взяти такі проекти, щоб будинки були недорогі, зручні в експлуатації, красиві і споруджені із місцевих будівельних матеріалів. Перегляд існуючих типових проектів не давав змоги зупинитися на жодному з них. У каталогах було дуже мало спарених будинків з мансардою, інші проекти мали невігідні техніко-економічні показники.

Треба було створювати нові типи житла. Дехто з архітекторів вважав, що без дозволу Держбуду УРСР не можна приступати до індивідуального проектування і ставив під сумнів, чи вдасться зробити краще за те, що уже є в каталогах. Більшість архітекторів міста була іншої думки. Вони вважали, що можна знайти кращі й економічніші рішення. Було оголошено міський конкурс, на який архітектори подали на розгляд біля тридцяти ескізних проектів малоповерхових будинків. Журі конкурсу відзначило кращі з них і рекомендувало на затвердження Держбудом УРСР.

Подані на затвердження проекти, попри недоліки, приваблювали простою конструктивною схемою, добрими техніко-економічними показниками і простими, але виразними архітектурними формами. Тому Держбуд УРСР не тільки дозволив проводити за ними будівництво, а й запропонував Львівському філіалові Діпроміста на їх базі розробити уніфіковану серію проектів типових одно-двоповерхових будинків.

Більше половини проектів запропонували будувати спарені будинки з мансардами. Застосування мансарди попри позитивні сторони (крокви даху використовуються одночасно і для конструкції стелі кімнати, скорочується периметр зовнішніх стін і фундаментів будинку) має і негативні сторони – великі витрати дерева і праці.

Саме на це й звернув увагу архітектор М. Вендзилович, запропонувавши проект двоквартирного будинку з квартирами в двох рівнях із суміщеною покрівлею, що дозволяла використовувати дрібні та крупні залізобетонні панелі для її виготовлення. Суміщені варіанти запропонували також і в двоповерхових будинках архітектори Г. Швецько-Вінецький та М. Микула.

Хоча проведення конкурсу і затвердження в Держбуді відібраних проектів зайняло порівняно небагато часу, щось близько місяця, та з погляду колективів забудовників, які прагнули швидше розпочати будівництво, це було надто великим зволіканням. Тому для будівництва довелося розробити 11 індивідуальних проектів будинків з різними планувальними і конструктивними параметрами.

Одночасно з завершенням розробки індивідуальних проектів розпочалось створення типової серії 1-167, яка під кінець 1957 року була закінчена й передана для поширення в Київський філіал Центрального інституту типових проектів.

Всі проекти серії 1-167 діляться на дві основні групи. Перша група – спарені двоквартирні одноповерхові з мансардами будинки 1-167-1, 1-167-3, 1-167-5. Будинки 1-167-2, 1-167-4 – двоквартирні двоповерхові з квартирами на двох рівнях.

Будинок 1-167-7 – чотириквартирний двоповерховий. Кожна квартира має окремий вхід. У цих будинках однакові конструктивні прольоти і планувальні схеми. В проектах будинків 1-167-3, 1-167-4 та 1-167-7 – передбачена можливість блокування квартир – у перших двох до дванадцяти, а в 1-167-7 – до восьми квартир в одному блоці. Розробляли проекти цієї групи архітектори М. Вендзилович, Ю. Геліс, А. Консулов, М. Микула, Я. Назарович, Я. Новаківський, І. Персіков, О. Радомський, В. Сагайдаківський, Н. Трегуб, А. Шуляр; інженери-конструктори – Ю. Лозан, В. Сосновський, інженери спец. робіт – І. Бельман, В. Дмитрієв, В. Лехтман, В. Погорілий, В. Черкасов, С. Щур.

Другу групу становлять двоповерхові чотири- та восьмиквартирні будинки 1-167-8, 1-167-9 і 1-167-10. Вони відрізняються один від одного кількістю квартир та різним набором кімнат. Автор проекту Швецько-Винецький, архітектори М. Вендзилович, Л. Тимченко, інженери-конструктори В. Житов, Б. Несвіцький, інженери спец. робіт – І. Бельман, В. Погорілий, В. Черкасов, С. Щур.

Авторський колектив прагнув добитися того, щоб житло було зручним і красивим. Незважаючи на прості фасади, будинки архітектурно досить виразні. Частина цих кварталів протривала через десятиліття і нині стоїть проблема збереження історично сформованих кварталів малоповерхової котеджної забудови, як пам'ятки містобудівного мистецтва, архітектури та культури, а також як цінного елемента, який разом із системою міських садів і парків, утворює систему безперервного кільця відкритих територій міста.